Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Uzņēmumu pārņemšana kā ilgtspējīgas atveseļošanās veicinātāja MVU nozarē"

(pašiniciatīvas atzinums)

(2022/C 486/02)

Ziņotāja: ***Mira-Maria KONTKANEN***

Pilnsapulces lēmums	20.1.2022.
Juridiskais pamats	Reglamenta 32. panta 2. punkts
	Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializētā nodaļa	Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	8.9.2022.
Pieņemts plenārsesijā	21.9.2022.
Plenārsesija Nr.	572
Balsojuma rezultāts	
(par/pret/atturas)	143/0/0

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. Uzņēmumu pārņemšana ir svarīgs stratēģisks process, kas nodrošina darījumdarbības nepārtrauktību un nodarbinātības aizsardzību. Tāpēc Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) norāda, ka Eiropas Savienības un dalībvalstu ekonomikas atveseļošanas un izaugsmes politikas jomā liela nozīme ir jāpiešķir uzņēmumu pārņemšanas veicināšanai.

1.2. Uzņēmumu pārņemšana aizsargā sociālo struktūru lauku apvidos, kuros ir spēcīga MMVU (mikrouzņēmumu, mazo un vidējo uzņēmumu) klātbūtne. Labi funkcionējošu uzņēmumu pārņemšanas ekosistēmu un atbalsta pakalpojumu attīstība ir būtiska, lai saglabātu lauku un monoindustriālu reģionu iztiku un ekonomiku. EESK uzskata, ka tas būtu jāatzīst, īstenojot ES ilgtermiņa redzējumu attiecībā uz lauku apvidiem un Lauku rīcības plānu.

1.3. Sekmīga uzņēmumu pārņemšana aizsargā esošās darbvietas un rada jaunas, kā arī paver nākotnes perspektīvas darbiniekiem attiecībā uz darba nepārtrauktību un profesionālo izaugsmi. EESK mudina dalībvalstis apmainīties ar paraugpraksi par to, kā veicināt uzņēmuma nodošanu darbiniekiem, piemēram, kooperatīva ([1]) un citu darba ņēmējiem piederošu sociālās ekonomikas uzņēmumu veidā.

1.4. Jo agrāk uzņēmēji gatavojas pārņemšanai, jo sekmīgāka tā mēdz būt. Dalībvalstīm ir intensīvāk jāpalielina informētība par uzņēmumu pārņemšanu un jāpiešķir uzņēmumiem un citām atbalsta organizācijām līdzekļi, ar ko veicināt un atbalstīt MMVU pārņemšanu. EESK arī aicina dalībvalstis ieviest un pilnveidot MMVU agrīnās brīdināšanas mehānismus ([2]), lai atbalstītu uzņēmumu noturību, dzīvotspēju un, visbeidzot, pārņemšanas iespēju.

1.5. Esoša uzņēmuma iegāde ir aktīvi jāveicina kā vienlīdz pievilcīga iespēja pirmreizējiem uzņēmējiem, piemēram, jaunuzņēmumu dibinātājiem. Zināšanām par uzņēmuma iegādi un pēctecību vajadzētu būt daļai no darījumdarbības izglītības vidējās un augstākās izglītības mācību programmās. Tāpēc EESK aicina izstrādāt stimulus, kas sekmētu mazo uzņēmumu pārņemšanu no gados jauno uzņēmēju puses. Šādi stimuli varētu ietvert informētības veicināšanu, konsultāciju

([1]) Piemēram, Francijā pastāv sistēma, ar kuras palīdzību organizēt un atvieglot uzņēmuma nodošanu darbiniekiem un nostiprināt teritoriju saimniecisko darbību, atvieglojot MMVU pārņemšanu.

([2]) Agrīnās brīdināšanas mehānisms ir konsultāciju un atbalsta pakalpojums finansiālās grūtībās nonākušiem uzņēmumiem, kura mērķis ir agrīna iejaukšanās, lai novērstu dzīvotspējīgu uzņēmumu bankrotus.

pakalpojumus, mentorēšanu un piekļuvi finansējumam. Varētu arī nostiprināt gados jauno uzņēmēju izpratni par sociālo dialogu, lai uzņēmumu pārņemšana būtu sekmīga visām ieinteresētajām personām. Tāpat būtu jāattīsta uzņēmumu pārņemšanas papildu stimuli sievietēm uzņēmējām, lai palielinātu viņu skaitu, kas pašlaik ir pārāk mazs.

1.6. Finansējums joprojām ir šķērslis sekmīgai uzņēmumu pārņemšanai, un lielākajai daļai pārņemto uzņēmumu ir vajadzīgs ārējais finansējums. EESK stingri mudina ikvienu dalībvalsti nodrošināt, lai būtu pieejamas finanšu iestādes, kas atbalstītu MMVU pārņemšanu, piemēram, palīdzot ar bankas aizdevumu garantijām.

1.7. EESK iesaka dalībvalstīm izveidot nacionālus uzņēmumu pārņemšanā ieinteresēto personu forumus, kuros būtu pārstāvētas gan publiskā, gan privātā sektora ieinteresētās personas. Uzņēmumu pārņemšanas forumi nodrošina sistemātisku un ilgtermiņa pieeju uzņēmumu pārņemšanas veicināšanai. Tie arī nodrošina vietu pastāvīgam dialogam starp valstu ekspertiem un garantē resursu efektīvāku izmantošanu.

1.8. EESK uzskata, ka visās ES dalībvalstīs būtu jāievieš uzņēmumu pārņemšanas tiešsaistes platformas un ka tām vajadzētu būt pieejamām arī mikrouzņēmumiem un mazajiem uzņēmumiem. Būtu jāattīsta savstarpējās saiknes un sinerģija starp dažādām tiešsaistes platformām dalībvalstīs, un Eiropas Komisija varētu atvieglot dažādu Eiropas Savienības tiešsaistes tirdzniecības vietu savstarpējo sasaisti.

1.9. Dati par uzņēmumu pārņemšanu ES dalībvalstīs bieži vien ir sadrumstaloti, nepietiekami un novecojuši, kā arī nav salīdzināmi. Tāpēc EESK iesaka Komisijai un dalībvalstīm arī turpmāk pilnveidot uzņēmumu pārņemšanas datubāzi.

1.10. Būtu jāizstrādā regulārs pārskats par uzņēmumu pārņemšanas situāciju Eiropā, piemēram, uzņēmumu pārņemšanas ES mēroga barometra veidā, kas arī palīdzētu veidot uz pierādījumiem balstītu politiku. Gadskārtējā ES MVU asambleja būtu jāizmanto kā regulārs forums diskusijām un pieredzes apmaiņai par MMVU pārņemšanu. Visbeidzot jāapsver dažādas informētības vairošanas iniciatīvas, piemēram, valsts un/vai Eiropas līmenī ieviest uzņēmumu pārņemšanai veltītu nedēļu.

2. **Ievads**

2.1. Sekmīgu uzņēmumu pārņemšanas gadījumu skaita palielināšana dotu tūlītēju labumu nodarbinātībai, darījumdarbības nepārtrauktībai un Eiropas ekonomikai kopumā. Saskaņā ar konferences par Eiropas nākotni priekšlikumiem ([3]) uzņēmumu pārņemšana palīdz veidot noturīgāku un saliedētāku sabiedrību.

2.2. Uzņēmumu pārņemšana kļūst par aizvien nozīmīgāku un dabiskāku daļu no MMVU stratēģiskās attīstības, atjaunošanas un izaugsmes. Tā kā Eiropas iedzīvotāji noveco un pieaug to uzņēmēju skaits, kuri plāno atteikties no uzņēmējdarbības, sekmīga uzņēmumu pārņemšana ir vēl būtiskāka Eiropas MMVU ekonomikai.

2.3. Katru gadu visā Eiropā tiek pārņemti aptuveni 450 000 uzņēmumu ar diviem miljoniem darbinieku. Tiek lēsts, ka katru gadu nesekmīgas pārņemšanas risks draud aptuveni 150 000 uzņēmumu, un tas apdraud aptuveni 600 000 darbvietu. Pret nesekmīgu pārņemšanu visneaizsargātākie ir mazākie uzņēmumi ([4]).

([3]) Konference par Eiropas nākotni, ziņojums par galīgajiem rezultātiem, 2022. gada maijs.
([4]) Eiropas Komisija, *Business Dynamics: Start-ups, business transfers and bankruptcy,* 2011.

2.4. Uzņēmumu pārņemšana var būt sarežģīts process finansiālu, vadības, regulatīvu, administratīvu vai tirgus problēmu dēļ, piemēram, tādu kā grūtības atrast savstarpēji piemērotus pārdevējus un pircējus. Tomēr lielākā daļa no visiem uzņēmumu pārņemšanas darījumiem notiek mikrouzņēmumos ar ierobežotiem resursiem. Pārņemšana bieži vien ir grūtāka maziem uzņēmumiem, kuros sākotnējam īpašniekam ir dominējoša loma ([5]).

2.5. Lai uzņēmumu pārņemšana būtu sekmīga, būtiska ir labi funkcionējoša uzņēmumu pārņemšanas ekosistēma, kas palīdz veidot dinamiskus uzņēmumu pārņemšanas tirgus. Uzņēmumu pārņemšanas ekosistēmas aptver dažādas publiskās un privātās ieinteresētās personas: pircējus, pārdevējus, priekštečus, tiesību pārņēmējus, darījumdarbības konsultantus, piemēram, darījumdarbības brokerus, grāmatvežus, juristus un konsultantus, mediatorus, finanšu iestādes, darījumdarbības atbalsta organizācijas, politikas veidotājus un akadēmiskās aprindas. Svarīga ekosistēmas daļa ir izpratnes veidošanas pasākumi, kuru mērķis ir uzlabot sagatavotību uzņēmumu pārņemšanai. Mūsdienās uzņēmumu pārņemšanas vide dalībvalstīs un dalībvalstu reģionos joprojām ievērojami atšķiras, paverot iespējas savstarpēji mācīties un uzlabot uzņēmumu pārņemšanas ekosistēmas visā Eiropā. Tomēr galīgā atbildība par pārņemšanu vienmēr ir uzņēmējam.

2.6. Sekmīga īpašnieku maiņa var padarīt uzņēmumu noturīgāku, inovatīvāku un konkurētspējīgāku. Ja uzņēmumi, kuriem ir jauni īpašnieki, pieņem zaļākus un digitalizētākus darījumdarbības modeļus, uzņēmumu pārņemšana veicina arī zaļo un digitālo pārkārtošanos MMVU nozarē.

2.7. Covid-19 pandēmija ir arī parādījusi nepieciešamību stiprināt Eiropas uzņēmumu noturību un nodrošināt labāku sagatavotības plānošanu. Lai pārņemšana būtu sekmīga, uzņēmumam un tā darījumdarbības modelim jābūt veselīgam un noturīgam pret ārējiem satricinājumiem. Finansiālā stiprība un noturība palielina sekmīgas pārņemšanas iespējas.

3. **Ievads**

3.1. Uzņēmumu pārņemšana ir bijusi daļa no ES uzņēmējdarbības politikas kopš 20. gadsimta deviņdesmito gadu sākuma. Eiropas Komisija 1994. gadā izstrādāja ieteikumu ([6]), kā dalībvalstīs uzlabot pamatnosacījumus attiecībā uz uzņēmumu pārņemšanu. Minētajā ieteikumā tika ierosināti vairāki pasākumi dalībvalstīm, ar ko uzlabot to uzņēmumu stāvokli, kuri gatavojas nodot īpašumtiesības. Šie pasākumi ietver informētības un gatavības veicināšanas pasākumus, uzņēmumu pārņemšanas finanšu vides uzlabošanu, juridisko iespēju radīšanu pārstrukturēšanai, juridisko līdzekļu piedāvājumu, ar ko nodrošināt partnerības nepārtrauktību partnera vai īpašnieka nāves gadījumā, nodrošinājumu, ka mantojuma vai dāvinājuma nodokļi nekavē uzņēmumu pārņemšanu, un uzņēmumu pārņemšanas atvieglošanu trešām personām, izmantojot atbilstošus nodokļu noteikumus.

3.2. Pēc tam Komisija 2006. gadā pārskatīja ieteikumu un publicēja paziņojumu ([7]) "Kopienas Lisabonas programmas izaugsmei un nodarbinātībai īstenošana. Uzņēmumu nodošana – nepārtrauktība ar jaunu sākumu". Pārskatīšanā uzsvērts, ka 1994. gada ieteikuma īstenošanas darbs joprojām ir jāturpina. Papildus aicinājumam īstenot 1994. gada ieteikumu 2006. gada paziņojumā tika sniegti papildu ieteikumi uzņēmumu pārņemšanas veicināšanai, piemēram, pievērst uzņēmumu pārņemšanai lielāku politisko uzmanību, nodrošināt specializētu atbalstu un mentorēšanu, organizēt pārredzamus uzņēmumu pārņemšanas tirgus un ieviest valsts, reģionālo un vietējo atbalsta infrastruktūru, lai veicinātu uzņēmumu pārņemšanu.

3.3. Eiropas Komisija 2013. gadā novērtēja 2006. gada ieteikumu īstenošanā panākto progresu. Vispārējais secinājums bija tāds, ka kopš 2006. gada paziņojuma pasākumu īstenošanā nav gūti pietiekami panākumi, kas uzlabotu uzņēmumu pārņemšanas regulējumu. Novērtējumā minētie trūkumi bija saistīti ar tādām jomām kā nodokļu režīms trešām personām vai darbiniekiem un īpaša atbalsta un finanšu iniciatīvu nodrošināšana. Novērtējumā arī norādīts, ka uzņēmumu pārņemšanai, atšķirībā no jaunuzņēmumu politikas, nav pievērsta pietiekama politiskā uzmanība ne ES, ne dalībvalstu līmenī.

([5]) Eiropas Komisijas paziņojums "Kopienas Lisabonas programmas izaugsmei un nodarbinātībai īstenošana. Uzņēmumu nodošana – nepārtrauktība ar jaunu sākumu", 2006., COM(2006) 117 final, 4. lpp.

([6]) Komisijas 1994. gada 7. decembra ieteikums par mazo un vidējo uzņēmumu pārņemšanu (94/1069/EK).

([7]) Eiropas Komisijas paziņojums "Kopienas Lisabonas programmas izaugsmei un nodarbinātībai īstenošana. Uzņēmumu nodošana – nepārtrauktība ar jaunu sākumu", 2006. gads, COM(2006) 117 final.

3.4. Eiropas Komisija 2020. gadā publicēja ES MVU stratēģiju ([8]), vēlreiz apstiprinot savu apņemšanos turpināt darbu, lai atvieglotu uzņēmumu pārņemšanu, un palīdzēt dalībvalstīm izveidot pārņemšanai labvēlīgu uzņēmējdarbības vidi. Nesen, publicējot ziņojumu 2021. gadā, EK pievērsās pierādījumu bāzes uzlabošanai saistībā ar uzņēmumu pārņemšanu ([9]). Komisijas darbībām un ES finansētai labai praksei var sekot līdzi EK tīmekļa vietnē ([10]).

3.5. Arī EESK ir atzinusi MMVU pārņemšanas nozīmīgumu un aicina nekavējoties veikt pasākumus, lai to atvieglotu un racionalizētu par samērīgām izmaksām ([11]). Savā atzinumā par Eiropas Savienības MVU stratēģiju EESK arī aicina īpašu uzmanību pievērst MMVU pārrobežu pārņemšanai, lai risinātu ar šādiem darījumiem saistīto augsto izmaksu jautājumu un būtiskās atšķirības valstu noteikumos ([12]). EESK turpmākajā atzinumā par ES MVU stratēģiju ([13]) uzskatāmi izklāstīts sekmīgas uzņēmumu pārņemšanas potenciāls padarīt uzņēmumus digitālākus un ilgtspējīgākus saskaņā ar ES divējādās pārkārtošanās mērķiem.

4. **Vispārīgas piezīmes**

4.1. Eiropas demogrāfiskās situācijas un uzņēmēju novecošanas dēļ uzņēmumu pārņemšana kļūst arvien svarīgāks jautājums attiecībā uz MMVU. Aptuveni 90 % uzņēmumu pārņemšanas darījumu notiek mikrouzņēmumos ([14]).

4.2. Sekmīgas uzņēmumu pārņemšanas gadījumu skaita pieaugums rada tūlītējus ieguvumus Eiropas ekonomikai. Salīdzinot ar jaunuzņēmumiem, sekmīgi pārņemtiem uzņēmumiem ir labāki rezultāti darbības turpināšanas, apgrozījuma, peļņas, novatorisma un nodarbinātības ziņā ([15]). Saskaņā ar Eiropas Komisijas datiem jau esoši uzņēmumi saglabā vidēji piecas darbvietas, turpretim jaunizveidots uzņēmums rada vidēji tikai divas darbvietas ([16]). Tādējādi veicināt uzņēmumu pārņemšanu ir vislabākais iespējamais veids, kā sekmēt uzņēmējdarbības izaugsmi.

4.3. Uzņēmumu pārņemšana aizsargā sociālo struktūru lauku apvidos, kuros ir liela MMVU klātbūtne; tiek lēsts, ka lauku apvidos atrodas vismaz viena trešdaļa Eiropas MMVU. Tā nodrošina šo reģionu ekonomisko un sociālo kohēziju, sniedzot pakalpojumus iedzīvotājiem, patērētājiem un vietējām saimnieciskajām darbībām, kā arī nodrošinot nodarbinātību ([17]). Uzņēmumu pārņemšana palīdz novērst vietējo amatnieku prasmju zudumu. Bieži vien vietējās amatniecības un mazumtirdzniecības sektors pozitīvi ietekmē izvēles dažādību patērētājiem tirgū, piedāvājot alternatīvu vienveidīgām mazumtirdzniecības ķēdēm. Attiecībā uz patērētājiem sekmīga pārņemšana nozīmē nepārtrauktu un bieži vien uzlabotu pakalpojumu un produktu sniegšanu. Labi funkcionējošu uzņēmumu pārņemšanas ekosistēmu un atbalsta pakalpojumu attīstība ir būtiska, lai saglabātu iztiku un ekonomiku monoindustruālos reģionos un lauku apvidos, un tas īpaši attiecas uz lauksaimniecības un pārtikas pārstrādes nozari. Sekmīga pārņemšana ir arī veids, kā paātrināt divējādo pārkārtošanos lauku apvidos, izmantojot pārveidi, kas uzsākta, mainot īpašniekus. EESK uzskata, ka uzņēmumu pārņemšanas ekosistēmu un atbalsta pakalpojumu attīstībai jābūt daļai no ES ilgtermiņa redzējuma attiecībā uz lauku apvidiem un no Lauku rīcības plāna īstenošanas.

([8]) Eiropas Komisijas paziņojums "MVU stratēģija ilgtspējīgai un digitālai Eiropai", 2020. gads, COM(2020) 103 final.
([9]) Eiropas Komisija, Mazo un vidējo uzņēmumu izpildaģentūra, *Improving the evidence base on transfer of business in Europe*, galīgais ziņojums, Publikāciju birojs, 2021.
([10]) ec.europa.eu/growth/smes/supporting-entrepreneurship/transfer-businesses_en.
([11]) OV C 197, 8.6.2018., 1. lpp.
([12]) OV C 429, 11.12.2020., 210. lpp.
([13]) OV C 194, 12.5.2022., 7. lpp.
([14]) EK, Mazo un vidējo uzņēmumu izpildaģentūra (*EASME*), *Improving the evidence base on transfer of business in Europe*, kopsavilkums. Publikāciju birojs, 2021.
([15]) *Tall, Varamäki & Viljamaa*: *Business Transfer Promotion in European Countries*, *Seinäjoki*, 2021. gads, 8. lpp.
([16]) Eiropas Komisija (2006), *Transfer of Businesses: Continuity through a new beginning*, Brisele, 3. un 4. lpp.
([17]) Eiropas Amatniecības, mazo un vidējo uzņēmumu asociācija, *Position on long-term vision for the EU's rural area*, 2022. gada aprīlis.

4.4. Uzņēmumu pārņemšanas veicināšana ir izdevīga arī darbiniekiem, jo pārņemšana saglabā darbvietas un darījumdarbības nepārtrauktību. Tieši MMVU darba ņēmēji ir visvērtīgākais aktīvs, kas tiek nodots jaunajam īpašniekam. Tāpēc uzņēmuma pārņemšanas gadījumā ir svarīgi nodrošināt darbinieku labjutību. Bieži vien jaunie īpašnieki ar entuziasmu risina pārņemšanas jautājumus, lai attīstītu uzņēmumu un panāktu tā izaugsmi. Tas nozīmē arī labākas nākotnes perspektīvas darbiniekiem attiecībā uz darba nepārtrauktību un profesionālo izaugsmi. EESK mudina dalībvalstis apmainīties ar paraugpraksi saistībā ar pārņemšanu, kad darba ņēmēji var turpināt strādāt un izvērst savu darbību, pārņemot uzņēmumu, piemēram, kooperatīva veidā un citos sociālās ekonomikas uzņēmumu veidos, kuros uzņēmums pieder darba ņēmējiem ([18]) un kuri ir pierādījuši noturību krīzes situācijās. Turklāt sociālā dialoga un savlaicīgas informācijas plūsmas veicināšana atvieglo darbinieku īstenotu pārpirkšanu. Tas saskan ar EESK atzinumu INT/925 ([19]), kurā darbinieku veikta uzņēmuma iegāde uzsvērta kā laba prakse krīzes situācijā esošu uzņēmumu darbības atsākšanai un tādu MVU pārņemšanai, kuru īpašniekiem nav tiesību pārņēmēju.

4.5. Uzņēmumu pārņemšanas veicināšanai ir jāpiešķir liela nozīme ES un dalībvalstu ekonomikas atveseļošanas un izaugsmes politikā. EESK atbalsta Eiropas Komisijas, kā arī uzņēmumu pārņemšanas veicināšanas organizāciju, piemēram, *Transeo*, ilgstošos un stratēģiskos centienus ([20]), kuru mērķis ir Eiropā veicināt pārņemšanai labvēlīgāku vidi. Tomēr ir iespējami vēl papildu uzlabojumi. Dalībvalstīs ievērojami atšķiras pievērstās uzmanības līmenis, uzņēmumu pārņemšanas ekosistēmas pašreizējā vispārējā funkcionalitāte un uzņēmumu pārņemšanas veicināšanas pasākumu apjoms. Darījumdarbības vidē, kas strauji attīstās, uzņēmējiem ir jāizmanto izaugsmes iespējas gan savā uzņēmumā, gan iegādājoties uzņēmumus. Jāņem vērā visu veidu īpašumtiesību nodošana, tostarp pēctecība ģimenē, vadības veikta pārpirkšana un izpirkšana, stratēģiska pārņemšana un darbinieku veikta uzņēmuma iegāde.

4.6. Lai Eiropas pārkārtošanās uz digitālo un zaļo ekonomiku būtu sekmīga, tajā ir jāiesaista MMVU. Uzņēmumu pārņemšana ir dabisks veids, kā padarīt MMVU darījumdarbības modeli zaļāku un digitālāku, atbalstot to digitālo un zaļo pārkārtošanos. Sekmīga īpašnieku maiņa var radīt noturīgāku, inovatīvāku un konkurētspējīgāku uzņēmumu. Turklāt resursefektivitātes aspektā jau esoša uzņēmuma iegāde ar tā ražošanas līdzekļiem bieži vien ir videi nekaitīgāka nekā jaunu resursu iegāde.

4.7. It īpaši, ja gados vecāks uzņēmējs nodod uzņēmumu gados jaunākam uzņēmējam, iespējams, ka jaunais uzņēmējs ir labāk sagatavots, lai iegādātajā uzņēmumā integrētu jaunās tehnoloģijas, ražošanas metodes un ilgtspējīgus darījumdarbības modeļus. Tāpēc EESK aicina ieviest papildu stimulus, piemēram, informētības veicināšanu, konsultāciju pakalpojumus, mentorēšanu un piekļuvi finansējumam, lai nodotu MVU gados jauniem uzņēmējiem. Tāpat varētu nostiprināt gados jauno uzņēmēju izpratni par sociālo dialogu, piemēram, izmantojot sociālā dialoga moduļus uzņēmējdarbības apmācībā. Pievēršanās uzņēmējdarbībai, iegādājoties jau esošu uzņēmumu, būtu aktīvi jāveicina kā iespēja, kas ir ne mazāk vilinoša kā jaunuzņēmuma dibināšana. Tāpat būtu jāattīsta uzņēmumu pārņemšanas papildu stimuli sievietēm uzņēmējām, lai palielinātu viņu skaitu, kas pašlaik ir pārāk mazs.

4.8. Lielākajā daļā uzņēmumu pārņemšanas gadījumu ir nepieciešams ārējais finansējums. Ņemot vērā augošās regulatīvās prasības finanšu nozarē, jāuzsver divi galvenie finanšu instrumenti, ar kuriem var veicināt uzņēmumu pārņemšanu. Pirmkārt, lai finansētu uzņēmumu pārņemšanas paketes, ir acīmredzami vajadzīgas garantijas. Tomēr augošā darījumdarbības aktīvu daļa ir nemateriāla, un banku sektoram ir jāievēro arvien stingrāki noteikumi. Katrai dalībvalstij ir vajadzīgs operators vai organizācija, kas sniedz nodrošinājumu bankas aizdevumiem. Otrkārt, ES tiesiskā regulējuma attīstība palielina pieprasījumu pēc pašu kapitāla finansējuma. Ir vairāki iespējamie pircēji, kuri būtu kvalificēti vadīt mērķa uzņēmumu, bet kuriem trūkst pašu kapitāla finansējuma. EESK noteikti mudina Komisiju proaktīvi veicināt abu minēto finanšu instrumentu attīstību dalībvalstīs.

([18]) Piemēram, darba ņēmējiem piederošas sabiedrības (*sociedades laborales*) Spānijā.
([19]) OV C 286, 16.7.2021., 13. lpp.
([20]) *Transeo* ir starptautiska bezpeļņas asociācija, kurā apvienojušies Eiropas un trešo valstu mazo un vidējo uzņēmumu pārņemšanas un iegādes eksperti.

4.9. Arvien lielāks skaits ģimenei piederošu MMVU nākotnē tiks nodots trešām personām. Lai piesaistītu trešās personas kā pircējus, uzņēmumam jābūt dzīvotspējīgā, ekonomiski stabilā un pievilcīgā stāvoklī. Jo agrāk uzņēmēji gatavojas pārņemšanai, jo sekmīgāka tā mēdz būt. Dalībvalstīm ir jāveic intensīvāki informētības vairošanas pasākumi attiecībā uz uzņēmumu pārņemšanu un jānodrošina līdzekļi uzņēmējdarbības un citām atbalsta organizācijām, lai veicinātu un atbalstītu MMVU pārņemšanu. Arī agrīnās brīdināšanas atbalsts, ko piedāvā finansiālās grūtībās nonākušam uzņēmumam, var būt svarīgs, palīdzot uzņēmējam atgriezt uzņēmumu uz finansiāli dzīvotspējīga ceļa un sagatavot to pārņemšanai. Tāpēc EESK aicina dalībvalstis ieviest un pilnveidot MMVU paredzētus agrīnās brīdināšanas atbalsta mehānismus.

Nesen veiktā pētījumā par uzņēmumu pārņemšanas veicināšanu Eiropas valstīs ([21]) ir atspoguļota uzņēmumu pārņemšanas veicināšanas prakse dalībvalstīs, ko varētu atkārtot citās valstīs. EESK atbalsta pētījumā pausto ieteikumu dalībvalstīm izveidot nacionālus forumus uzņēmumu pārņemšanā ieinteresētajām personām, kuros būtu pārstāvētas gan publiskās, gan privātās ieinteresētās personas. Ieinteresēto personu sadarbība ir vajadzīga visos līmeņos: reģionālajā, valsts un starptautiskajā. Uzņēmumu pārņemšanas forumi, izmantojot pastāvīgu dialogu starp valstu ekspertiem, piedāvā sistemātisku un ilgtermiņa pieeju uzņēmumu pārņemšanas veicināšanai un nodrošina resursu efektīvāku izmantošanu. Starp dažādu valstu forumiem varētu arī izveidot Eiropas Komisijas atvieglotu pārrobežu dialogu, lai apmainītos ar paraugpraksi uzņēmumu pārņemšanas veicināšanas jomā ES dalībvalstīs.

4.10. EESK iesaka dalībvalstīm uzņēmumu pārņemšanas veicināšanā pilnvērtīgi izmantot digitālās tehnoloģijas. Uzņēmumu pārņemšanas tiešsaistes platformas, kas vairumā gadījumu atrodas privātu ieinteresēto personu īpašumā un valdījumā, būtu jāizveido visās ES dalībvalstīs, un tām vajadzētu būt pieejamām arī mikrouzņēmumiem un mazajiem uzņēmumiem. Būtu jāattīsta savstarpējas saiknes un sinerģijas starp dažādām tiešsaistes platformām dalībvalstīs, un Eiropas Komisija varētu atvieglot piekļuvi dažādām tiešsaistes tirdzniecības vietām dalībvalstīs. Turklāt pieaug uzņēmumu pārrobežu pārņemšanas gadījumu skaits attiecībā uz mazajiem uzņēmumiem. Uzlabota sadarbība starp valstu tiešsaistes platformām būtu izmaksu ziņā efektīvs veids, kā mazajiem uzņēmumiem dot iespēju atrast informāciju par potenciālajiem mērķīpašniekiem citās dalībvalstīs.

4.11. Lai Eiropas politika uzņēmumu pārņemšanas jomā būtu sekmīga, ir jāuzlabo datu vākšana. Dati par uzņēmumu pārņemšanu joprojām ir sadrumstaloti un nav salīdzināmi. EESK iesaka Komisijai un dalībvalstīm veikt ierosinātos pasākumus, lai uzlabotu uzņēmumu pārņemšanas datubāzi. Šie pasākumi ir izklāstīti nesenajā ziņojumā *"Improving the evidence base on transfer of business in Europe"* ([22]). EESK arī iesaka ES mērogā izstrādāt uzņēmumu nodošanas barometru, uz kā pamata ik pēc četriem gadiem būtu jāiesniedz ziņojums, kas, pamatojoties uz labākiem datiem, sniegtu ieguldījumu uz pierādījumiem balstītas politikas veidošanā. Jāapsver arī dažādas informētības vairošanas iniciatīvas, piemēram, valsts un/vai Eiropas līmenī ieviest uzņēmumu pārņemšanai veltītu nedēļu.

4.12. EESK ierosina Eiropas Komisijai ne tikai uzlabot datu vākšanu, bet arī regulāri pārbaudīt situāciju uzņēmumu pārņemšanas jomā Eiropā. Gadskārtējā ES MVU asambleja būtu jāizmanto kā regulārs forums diskusijām un pieredzes apmaiņai MMVU uzņēmējdarbības pārņemšanas jomā.

Briselē, 2022. gada 21. septembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

([21]) *Tall, Varamäki & Viljamaa*: *Business Transfer Promotion in European Countries*, *Seinäjoki*, 2021. gads, 8. lpp.

([22]) Eiropas Komisija, Mazo un vidējo uzņēmumu izpildaģentūra, *"Improving the evidence base on transfer of business in Europe"*, galīgais ziņojums. Publikāciju birojs, 2021.